

УДК 124.5



Підлісний М.М. ©

кандидат філософських наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

DOI: 10.31733/2078-3566-2018-4-24-29

ПРОБЛЕМА РОЗУМІННЯ ВИСОКИХ ЦІННОСТЕЙ У ФІЛОСОФІЇ ПРАВА

Проаналізовано і розглянуто місце і роль високих цінностей в історії аксіології, оскільки у сучасному світі, розколеному на блоки, класи, етноси, конфесії, немає єдиної системи цінностей, що і виражається у хаосі різних ідеологій і світоглядних орієнтацій.

У нових соціально-політичних умовах розвитку України необхідне глибоке теоретичне осмислення ціннісного фактора, який має істотний вплив на всі сфери суспільного буття. Потрібні нові підходи до аналізу ціннісної проблематики з урахуванням реального стану та динаміки ціннісних орієнтацій особистості. Цим обумовлюється актуальність обраної статті.

Ключові слова: аксіологія, цінності, ціннісна парадигма, правова свідомість, мораль, право, потреби, інтереси.

Постановка проблеми. Зацікавленість проблемою цінностей посилюється у перехідні періоди суспільного розвитку. Процес глибоких змін у житті нашого суспільства висуває пріоритетну проблему цінностей та ціннісного впливу на особистість. Ця тема непокоїть фахівців у галузі аксіології, етики та власне філософії з часів І. Канта, який сформулював свої славнозвісні питання: що я можу знати? що я маю робити? на що я можу сподіватися? Відповіді на них, особливо на останнє питання, ціннісно орієнтують людину в світі, пропонують їй панораму цілей, ідеалів, надій, тобто допомагають осмислити своє життя.

Кардинальні суспільно-політичні зміни життя українського народу в кінці 80-х – на початку 90-х років ХХ століття зумовили ціннісний розкол соціуму та сприяли наростанню кризових явищ в усіх сферах суспільного життя. Йде процес зміни ціннісної парадигми: попередня система цінностей витісняється з масової свідомості, а нова ще не сформована; невиразними є найближчі аксіологічні орієнтири. В українському суспільстві особистість, і особливо це стосується молоді, знаходиться в ситуації ціннісного хаосу та невизначеності. Швидко змінюються змістові поля особистості, людина відчуває тривогу, невпевненість, невлаштованість у житті, що зумовлено значно більшою мірою ціннісною кризою, ніж економічними та соціально-політичними зрушеннями. Виникла та поглиблюється суперечність між усвідомленістю необхідності прийняття нових ціннісних орієнтирів та ідеалів розвитку суспільства й особистості, пошуку ціннісного консенсусу та наявними попередніми орієнтирами в системі ціннісних орієнтацій. Існує погребка у виробленні цілісної системи цінностей, що може служити основою соціалізації індивіда в умовах трансформації. Ця потреба особливо посилилася після політичних подій кінця 2004 – початку 2005 років, коли молодь, у першу чергу студентська, включилася в активну соціальну діяльність.

За нових умов на рівні філософської рефлексії необхідно осмислити ситуацію, що склалася в духовному житті, здійснити науково-теоретичний аналіз закономірностей та особливостей становлення, функціонування й розвитку системи цінностей суспільства перехідного періоду, з'ясувати можливості взаємодії цінностей та особистості у процесі її соціалізації.

У нових соціально-політичних умовах розвитку України необхідне глибоке теоретичне осмислення ціннісного фактора, який, на нашу думку, має істотний вплив на всі сфери суспільного буття. Потрібні нові підходи до аналізу ціннісної проблематики з урахуванням реального стану та динаміки ціннісних орієнтацій особистості. Цим обумовлюється актуальність обраної статті.

© Підлісний М.М., 2018

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Цінності та ціннісні орієнтації є предметом науково-філософського інтересу протягом багатьох століть. Зауважимо лише, що з ціннісної проблематики у 90-ті в країнах СНД з'явився цілий ряд праць, що заслуговують на увагу: С.Ф. Анисимов «Духовные ценности: производство и потребление» (М., 1988), Г.П. Выжлецов «Аксиология культуры» (СПб., 1996), Н. Максимов «Философия ценностей» (М., 1997), З.Л. Носенко, Н.В. Фролова «Трансформация ценностных ориентаций молодежи на современном этапе развития общества (психологический аспект)» (Днепропетровск, 1999), І.Ф. Кононов «Етнос: цінності, комунікація» (Луганськ, 2000); монографії: М.С. Каган «Философия культуры» (СПб., 1996), П.С. Гуревич «Философия культуры» (М., 1994), статті «Аксиология», «Ценность», «Оценка», «Идеал» в «Новой философской энциклопедии» (т. 1–4, М.: Мысль, 2000–2001), докторські дисертації: П.И. Смирнов «Ценностное основание общества» (СПб., 1994), А.Н. Панфилов «Ценностное отношение: природа и генезис» (СПб., 1994), кандидатська дисертація Т. Г. Богоришвили «Проблема объективности ценности» (Тбилиси, 1988). На особливу увагу заслуговують праці, в яких досліджувалися національні цінності.

У цьому відношенні плідною є діяльність українського філософа П.І. Гнатенка. У своїх працях 90-х рр.: «Національний характер» (Дніпропетровськ, 1992), «Національна психологія» (Дніпропетровськ, 2000) та у спільній з В.М. Павленко монографії «Ідентичність: філософський та психологічний аналіз» (Київ, 1999), – автор звертається до складної проблеми національного буття у сучасному космополітичному світі. Проблема цінності була предметом дослідження цілого ряду виконаних в Україні дисертаційних досліджень: Подольская Е.А. «Аксиологический аспект деятельности. Методологические проблемы социологического анализа» (Харьков, 1992); Костенко Н.В. «Ценности и символы в массовой коммуникации» (Киев, 1994); Кавалеров А.А. «Ціннісні орієнтації особистості в духовній культурі» (Одеса, 1996); Борисова Ю.В. «Традиціоналістські та модерністські цінності в структурі молодіжної ціннісної свідомості: соціологічний аналіз» (Харків, 2001). Однак ми вважаємо, що й досі цілий ряд аспектів, пов'язаних із вивченням ціннісної проблематики, залишається недостатньо з'ясованим.

Останнім часом з'явилося чимало нових робіт з аксіології, що свідчить про зростаючий інтерес до проблеми філософії цінностей [1].

Метою даної статті є прагнення акцентувати увагу на ролі і значенні високих цінностей в особистісному та сучасному житті.

Виклад основного матеріалу. Проблема ієрархії цінностей знайшла фундаментальну філософську розробку в працях Макса Шелера. Ідея Бога розглядалася ним як вища цінність, а любов до Бога – як вища форма любові і феноменальний акт. Становлення людини як духовної істоти є, по Шелеру, здійсненням божественного в людині, акт же любовного споглядання абсолютних цінностей є одночасним проявом божественної любові. Шелер, безперечно, має рацію – життєві цінності висвічують всі перспективи людського життя, епохи, суспільного устрою, нарешті, всю сукупність соціального буття.

У сучасному світі, розколеному на блоки, класи, етноси, конфесії, немає єдиної системи цінностей, що і виражається в хаосі різних ідеологій і світоглядних орієнтацій. Проте в історії духовного пошуку завжди пульсувало прагнення до обґрунтування єдиної шкали абсолютних цінностей, не залежних від епохи і емпіричної давності. Вчення Конфуція, Будди, Платона, Канта і інших мислителів наголошували на потребі приборкати індивідуалізм і плюралізм у життєвій проблематиці, обґрунтувати універсальні цінності, які служили індивідові і людству маяками в духовному самовідкритті. Особливо напружено звучить тема абсолютних цінностей у світових релігіях, зокрема у християнстві. У релігії немає і не може бути прогресу. Її догмати як духовні аксіоми дані самим Богом через пророків або Боголюдини в акті Одкровення, і люди не можуть їх довільно змінити. Цінності, пропоновані релігією, тому завжди абсолютні, апріорні і універсальні, звернені до всіх людей і епох. Може мінятися релігійне життя, але не релігійна ідея, спроба реформувати яку завжди розглядалася як ересь. Бог є вищою цінністю. І віра в Нього, служіння Йому добрими справами визначає сенс життя віруючого. Бог дав людині розум, вільну волю і безсмертну душу, і остання повинна сприймати їх як цінності нетлінні, щоб використовувати Розум для відокремлення Істини від брехні; волю – для здійснення добра і протистояння злу, а все це в сукупності – для порятунку Душі як частки Бога в собі. У християнській, і особливо в православній, традиції в якості позачасо-

вих цінностей як святі ідеали завжди розглядалися Віра, Надія і Любов. Віра в Бога і високе призначення людини як Образу Божого; Надія – на порятунк; Любов – до Бога і ближнього свого. Але віра без справ мертва, тому християнство закликає творити Добро, проявляючи добротолубіє у вчинку, а не на словах, а без Любові це неможливо. Єдність Добра і Любові актуалізує Красу помислу і діяння і дозволяє побачити її на всьому тваринному світі. При цьому Розум як цінність не відкидається, хоча і постулюється примат Віри, а значить, до триєдиної абсолютної Віри-Надії-Любові додається четверта – Софія, тобто Премудрість. Чи не Христос сказав: "Полюби Господа Бога твого всім серцем твоїм, і усією душею твоєю, і всім розумінням твоїм" [2]. Абсолютною цінністю є і Совість як "голос Бога" в людині. Совість – внутрішня духовна сила особи, її самосуд, критерій самооцінки, що підказує людині, де грань між добром і злом, честю і безчестям, справедливістю і несправедливістю. Розум сам по собі, відібраний від Любові і Совісті, схильний до апології зла, що і мало місце у киренаїків в античності або у Маркіза де Сада і Ніцше в Новий час. Жодна релігія, а вже тим більше християнство, не перетворює зло на цінність і не виправдовує його.

На жаль, європейська цивілізація, починаючи з епохи Відродження, неухильно рухалася по шляху абсолютизації технічної потужності і матеріальних цінностей. У духовній сфері відбувалося непереможне падіння від релятивізму до нігілізму. Людина стала виробляти все технічно можливе замість того, щоб затверджувати необхідне. Ієрархія цінностей була перевернута. Не люди морально приборкали техніку, а техніка продикувала людям свою "мораль", стала породжувати в людині потреби замість того, щоб задовольняти їх у міру людських вимог.

У світі, де панує прибуток, виробництво заради його здобуття перетворюється на мету. Тому самому служить і споживання, що штучно підігривається та переходить у надспоживання. Суспільству надспоживання вже не до абсолютних цінностей: воно, по суті, перетворюється на автоматизований хаос, впорядкований лише миттєвими і меркантильними цілями. Думати про вічне і високе ніколи. Всі біжать, не знаючи куди і навіть, і ця божевільна гонка стає нормою життя. Технічна влада над природою посилюється, але духовна влада над власною долею слабшає. Людина стає рабом споживання і засобів масової інформації, і це споживання йому нав'язують.

Якщо із соціологічної точки зору суспільство є причиною, а індивід – слідством, то з аксіологічної, тобто ціннісної, – все навпаки: особа є метою, а суспільство – засобом. Адже лише в індивідуальній творчості уяви перетворюються на ідеї, бажання – в ідеали, а необхідність – у свободу. Не випадково Н.А. Бердяєв так пристрасно спростовував антиперсоналістичні концепції людини. Вищою цінністю, стверджував він, є не маса, а особа, що розуміється як носій духовності, як спрямована до трансцендентного. Електронний етап розвитку засобів виробництва і спілкування міг сприяти розвитку людської особи, але за умови, що зміст мас-медіа служить формуванню позитивних цінностей. Цього, проте, не сталося! Масове виробництво збільшило дозу вільного часу, але людина була тут же зтягнута в знеособлюючу атмосферу масового спілкування. Безперервне бомбардування всезростаючою кількістю аудіо-відеоінформації, якій піддається сучасний середньостатистичний індивід, не залишає йому часу для роздуму, критичної оцінки, будь-якої вільної рефлексії. Його внутрішнє життя пригнічується зовнішнім, особисті зусилля підміняються побутовим і соціальним комфортом, духовні шукання – конформізмом. Радіо, кіно, телебачення не розмовляють з людиною, а адресують їй. Рецептори не можуть відповісти передавачу за допомогою того самого коду і по тих самих каналах. Вимкнення апарату або вихід із залу ніяк не впливають на повідомлення, бо все одно відсутній зворотний зв'язок. Результат один: звужується семіотичне поле і, як наслідок, слабшає критичний дух індивіда, а значить, дистанція між чуттєвими й інтелектуальними вимірами в культурі, що містить високі цінності, – не долається. Індивід приречений на споживання "масової культури", не лише аморальної фактично, але антиморальної за визначенням.

Високі цінності для своєї асиміляції вимагають не ріденького "шоу" і не пасивного робота, а направлених творчих зусиль. Лише так є можливим сходження від отриманої інформації і особистого досвіду у власній позиції в сенсожиттєвій проблематиці. Акт творчості – протиотрута проти агресивного споживача, джерело життєвої насолоди, не порівнянне із споживанням речей і видовищ. Камю мав рацію: Сізіф був щасливою людиною, йому більше радості доставляв підйом каменю в гору, ніж досягнення її вершини. Лессінгу теж велику радість доставляв процес пошуку істини, ніж її отримання. На-

солада, що переживається у творчих зусиллях, є глибшою і тривалішою, ніж радість від результату. І єдиний спосіб жити по-людськи – це перетворити своє життя на креативну творчість.

Капітуляція гуманітарної культури перед сцієнтизмом мститься за себе, підсилює роботизацію людини і релятивізацію цінностей. Сумним є і той факт, що сучасна світова культура є науково-технічною культурою, цитаделлю якої є Америка. Вже одне це свідчить про збіднення релігійної ідеї і згасання культури. Гуманітарний вектор у культурі – і це треба зрозуміти! – не може вижити у світі, в якому "Бог мертвий", оскільки на такому світі слабшає присутність ідеалу, а значить, і абсолютних цінностей, атрофується духовний вимір буття і самої людини, неминуче посилюється самодостатня тілесність у таких її формах, як техніцизм, вещизм, нестримний гедонізм, всероз'їдаючий скепсис і нігілізм. Ситуація не те що важка, а безвихідно страшна, оскільки нове покоління соціалізується в цьому бездуховному плюралізмі і ніхто не знає, як і за допомогою яких механізмів воскресити Бога до культури.

Забуття вічного прирікає людину на голу повсякденність. Людина ж, на відміну від тварини або робота, повинна жити в душі, культурі і свободі. Але прийти до цього вона може лише вписавши швидкоплинність життя, повсякденність екзистенції у вічність, лише доторкнувшись до невмирущого Абсолюту. Саме у цій особливості виходити за межі даності виявляється велич і свобода людського духу. Постулювання особливого, надприродного світу – світу вічних, надіндивідуальних цінностей – істотна межа не лише релігії, але і культури взагалі. Пошуки і розкриття вічного в перехідному, абсолютного – у відносному, безкінечного – в кінцевому, – такою є ситуативна функція духовної культури. Це є визнання якоїсь іншої, апріорної реальності, цінностей і ідеалів, що перевищують інтереси і турботи смертного індивіда, вписують його життєвий світ у надприродне буття.

Така функція культури зумовлена трагічним і неусувним протиріччям між смертністю індивіда і уявним безсмертям людства. Але людина здатна вижити лише в моральному, тобто єдиній людській подобі, а моральне обличчя людини зберігається лише в тому випадку, якщо вона виходить з цінностей і орієнтирів, що виходять за рамки швидкоплинного земного життя, якщо відчуває себе виконавцем вищих, надперсональних ідеалів і цілей. Цьому якраз і навчає релігійний світогляд. Забуття, а то і агресивне заперечення абсолютних цінностей породжує практику аморалізму. Індивід збивається на шлях гедонізму з його головною установкою: "Лови момент!" – бо життя коротке і треба узяти від нього все можливе для тіла, а нічого іншого для гедоніка і немає. Зрозуміло, смерть, – безперечний факт буття – неминуче генерує песимізм і гедонізм. Лише у релігійному плані життя більше, ніж життя для тіла, і лише в релігійному плані достовірно можлива ієрархія цінностей. І якщо під гаслом "Лови момент!" затверджується у сучасному світі цинічне і чисто утилітарне ставлення до природи, до людини, якщо заперечуються моральні цінності і забуваються вищі ідеали, значить, цивілізація серйозно хвора.

Пітірім Сорокін у роботі "Криза нашого часу" підтверджує цю духовну діагностику вбивчими фактами. Ось співвідношення у відсотках релігійних і світських картин у живописі по століттях! У XI–XII століттях – 97,7 % релігійних, а 5,3 % світських; у XX столітті – 3,9 % релігійних, а 96,1 % світських. Отже, чуттєві форми мистецтва неухильно наростали і остаточно перемогли, тобто функція насолоди начисто заглушила початок духовного сходження. Число науково-технічних відкриттів має ту саму тенденцію: у XII столітті – всього 12, а в XX столітті лише з 1901 по 1908 роки – 862. Кому невідомо, що наука і техніка – феномен суто світський, прагматичний. При такому "прогресі" ерозія абсолютних цінностей була неминучою. Ось яким є, по Сорокіну, співвідношення абсолютної і відносної (тобто чуттєвої) етики щастя (гедонізм, утилітаризм, прагматизм); системи чуттєвої етики в період з 1400 по 1500 роки – 8,7 %, абсолютної – 91,3 %, з 1900 по 1920 роки – чуттєвої етики 43,0 %, а абсолютної – 57,0 %. Але з тих пір пройшло 80 років, і неважко здогадатися, що етика абсолюту зараз остаточно здала позиції етики щастя, гедонії, що розуміється.

Схожою є картина співвідношення прибічників абсолютних і релятивістських цінностей серед видатних думок. У період з 1300 по 1400 роки релятивістські цінності розділяли 20,8 %, видатних мислителів, абсолютні – 79,2 %; з 1900 по 1920 роки релятивістські цінності розділяли 48,6 %, а абсолютні – 51,4 %. І знову-таки, з тих пір багато води витекло. «Наближаючись до сучасного стану, ми приходимо в шок від того контрасту, з яким стикаємося. Мистецтво поступово стає товарним, виробленим у першу чергу

для продажу... заради редакції, споживача, розваги і задоволення, для стимуляції втомлених нервів сексуального збудження... В результаті божественні цінності мистецтва вмирають і в думці публіки. Кордон між дійсним мистецтвом і розвагою стирається; стандарти дійсного мистецтва зникають і поступово замінюються фальшивими критеріями псевдомистецтва» [3]. Ці рядки написані знаменитим професором Гарвардського університету, що народився в селі Волгоградської області. Він знав, про що писав, але у наш час (Сорокін помер в 1968 році) шок став ще глибшим, ще гострішим. Падіння мистецтва продовжувалося все століття. Якщо класичне мистецтво було спрямовано на затвердження божественних цінностей, духовно-екзистенціальних абсолютів і сенсів, авангард – на пошуки нових цінностей в трагічній обстановці духовного краху рубежу XIX–XX століть, то постмодернізм є навмисною втрата сенсів, їх «коверкання», руйнування художньої форми без жодного щирого пошуку.

З епохи в епоху, із століття в століття віддалялася людина від Бога, а культура – від божественного змісту. У XIX столітті Гегель оголосив мистецтво "релігією, в якій людина поклоняється самій собі". Це означало щось куди страшніше, ніж може здатися на перший погляд, бо таке визначення означало не небажання, а нездатність. Людина завжди робить своєю релігією те вище, на що вона духовно здатна. І це означає, що якщо саму себе вона вибрала предметом поклоніння, то вона не може істинно поклонитися нічому вищому і досконалішому, то вона просто не знає, не може пізнати духом своїм жодної цінності і жодної досконалості вище власних. Нічим іншим, окрім "смерті Бога" і загибелі краси, це не може закінчитися. Віднімаючи себе і своє від Бога, людина лише коротко і уявно стає паном самій собі.

"Правда в тому, що будь-яке мистецтво, будь-яка думка, всяка культура має бути релігійною. Якщо не у прямому розумінні служіння християнському церковному культу, то в строгому сенсі духовної літургичності, благоговіння перед божественними цінностями, свідомості образу і Подібності Божої є уселенська формула боголюдяності. Гармонія людської особи, стрункність народжених людиною співзвуч, досконалість вимовленого нею слова – все це межі образу і Подібності Божої, збереженого на людині Творцем. Немає писаних законів краси, немає правил збереження образу і Подібності Божої, але є духовна гарантія його недоторканності і неруйнування – віра в Бога.

Той варвар, який панує сьогодні в мистецтві (я говорю, панує, хоча існує, на щастя, і інше!), лякає, але воно змусить задуматися, якщо побачити його як кінець шляху, пройденого культурою від боттічеллівських грацій через рубенсовського "Вакха" до "Авіньонських дівчат" Пікассо; від бахівських пассіонів через загибель вагнерівських богів до шенбергівського "Місячного П'єро"; від релігійної містики Екхарта і Беме через гегелівський панлогізм до смеркової культурології Шпенглера. Ця дорога не була примхою або дивацтвом. Це була чесна дорога християнської душі через богоборчество в богооставленість; шлях, повний зльотів і падінь, але перш за все – неухильно наростаючої символіки відчаю. Портрет культури християнського світу нового часу – це портрет Доріана Грея, на якому все страшніше проступали звірині межі у міру відпадання від Бога – єдиної живлячої основи всякої людяності" [4].

Коли помилковість переваг робиться конститутивною для індивіда, епохи, народу, тобто коли перестановка низького на місце високого стає звичною нормою, підриваючи тим самим об'єктивний порядок цінностей, тоді йде мова про збочення і хворобу оціночної діяльності. В історії людства періодично трапляється таке зрушення, коли великі цілі, що ще вчора додавали ясної архітектоніки життєвому простору, втрачають свою чіткість, свою привабливу силу і владу над людиною, а те, що покликане замінити ці цілі, ще не досягло очевидності і необхідної переконливості. У подібну перехідну епоху життєвий простір здається розпливчастим, хитким, розгойдується довкола індивіда, кроки якого шляхом життя теж робляться невпевненими, тому що хиткими і розмитими є сенсожиттєві точки відліку. Сама дорога, немов вислизаючи з під ніг, набуває хиткої невизначеності.

У такій ситуації знаходимося зараз не лише ми, але і людство в цілому. Відчувається зношеність традиційних цінностей в умовах світу, що ускладнюється, симптомом чого і є лавина глобальних проблем і геополітичних конфліктів. Системи цінностей, які до цих пір організовували людську діяльність, втратили свою імперативність. Вони, звичайно, проголошуються, але не по них живуть, і людина втрачає ясність, по яких зірках їй жити. Все стало швидкоплинним, і в цьому потоці метушні ціннісні орієнтири втрачають своє життєве значення. Але іншого виходу немає, як тільки відновити справжню

ієрархію цінностей.

Висновки.

1. У висновку ми торкнемося такої актуальної для нашого часу проблеми як цінність правової свідомості, яка породжується певною правовою практикою і повинна її обслуговувати. У структурі правової чи юридичної свідомості зазвичай поділяють на два рівні: теоретичний та повсякденний, чи емпіричний. До першого належать різні юридичні доктрини, наприклад теорія держави та права Платона, Аристотеля, Макіавеллі, Гоббса, Локка та інших, які складають предмет філософії права та орієнтують на конкретний історичний тип законотворчості. Припустимо, що філософія права Локка і Монтеस्क'є є серцевиною, яка становить ідеал про розподіл влади, стала джерелом ліберально-демократичного законодавства.

2. Цінність емпіричного рівня юридичної свідомості полягає в іншому – формувати законслухняного громадянина, який неухильно виконує правові чи юридичні норми поведінки, які закріплені у законі. Право є воля держави, зведена у ранг закону, обов'язкового для виконання.

3. Відомо, що регулятором людських відносин є мораль і право, але регулятивна функція їх виявляється і реалізується на практиці зовсім по-різному. Моральні норми формуються внаслідок особистого виховання і силою соціальної думки. Ці норми поведінки не фіксуються у законі, але гарантом їх виконання виступають звичаї, традиції, осуд оточуючих, моральні почуття, особливо такі як совість, сором, самосуд, самооцінка особистості.

4. Головна особливість правових чи юридичних норм поведінки полягає в тому, що їх виконання забезпечується примусовою силою держави, тобто права та обов'язки громадян закріплені законодавчо. При такому стані справ у якості цінностей правової чи юридичної свідомості неминуче виступають суспільний порядок, громадянські права та дотримання законів. Ці три фундаментальні цінності правосвідомості держави прагнуть впровадити у свідомість громадянам, що є завданням з метою правової чи юридичної освіти. І навпаки, порушення законності, правопорядку розцінюється як злочинна, девіантна поведінка, антицінність, карається державою.

Бібліографічні посилання

1. Підлісний М.М. Філософія цінностей: історія і сучасність / М.М. Підлісний, В.І. Шубін. – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. – С. 196–199.
2. Там само. – С. 7.
3. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество / П. Сорокин. – М.: Политиздат, 1992. –С. 451–452.
4. Левит-Броун Б. Рама судьбы / Б. Левит-Броун. – СПб. : Алетея, 2000. –С. 161–162.

Надійшла до редакції 01.02.2018

SUMMARY

Pidlisnyy M.M. Problems of understanding high values in philosophy of law. The place and role of high values in the history of axiology are being analyzed and criticized in this article. Since the now commonly used system of values in the modern world through its split for blocks, classes, ethnic groups, confessions, these reasons cause chaos, different ideologies and philosophical orientations.

In the new socio-political conditions of Ukraine's development, a profound theoretical understanding of the value factor, which has a significant impact on all spheres of social life, is necessary. New approaches to the analysis of value problems are required taking into account the real state and dynamics of values orientations of the individual. This determines the relevance of the selected article.

Keywords: axiology, values, value paradigm, legal consciousness, morality, law, needs, interests.